

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

Ic Dien

35394

**Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
35394 Ic Dien**

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Voldoende
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

2. Bevindingen

Algemeen

Het schrijven van het ZER is een collectief proces geweest, wat positief is. Het is echter niet duidelijk in welke mate studenten een inbreng hebben gehad, noch welke verbeterpunten die aan het licht kwamen in dit proces reeds werden aangepakt.

Elk hoofdstukje wordt wel gevolgd door een kritische reflectie, maar toch vertonen de teksten te veel een beschrijvend karakter van wat in theorie wordt beoogd, zonder dat er wordt ingegaan op wat in de praktijk wordt gerealiseerd.

De onderwijsinhoud

Het is positief dat Ic Dien bij de herziening van het curriculum (p. 9) oog zal hebben voor de communicatievaardigheden, gezondheidsvoorlichting, zorgrelaties en technologische ontwikkelingen.

De oriënterende modules in het programma helpen de student om een keuze te maken tussen de uitstroommodules: algemene gezondheidszorg, geestelijke gezondheidszorg, geriatrische gezondheidszorg en thuisgezondheidszorg. Ic Dien heeft er voor geopteerd om de uitstroomrichtingen in module TV duidelijk te benoemen.

Ic Dien biedt studenten de mogelijkheid om, mits het volgen van extra lessen tijdens modules 1 en 2, na module 2 ook het diploma SO te halen. De vraag is of dit wenselijk is. Op andere plaatsen in het ZER wordt terecht gewezen op de druk die de studenten moeten ondergaan: is het dan nog aan te bevelen om precies die groep, die zonder diploma SO aan de opleiding begint, nog aan een grotere druk bloot te stellen. Het is ook niet duidelijk

hoeveel studenten die weg volgen. Daarnaast ontvangen studenten in het bezit van een getuigschrift van de tweede graad van het secundair onderwijs automatisch het diploma secundair onderwijs bij het behalen van hun graduaatsdiploma HBO5 verpleegkunde.

Voor het opleidingsprogramma heeft de school zich gebaseerd op het leerplan voor verpleegkunde, vierde graad BSO van Katholiek Onderwijs Vlaanderen (2004), wat geschreven is vanuit de idee van competentie ontwikkelend leren. Er worden daarbij 10 kerncompetenties als leerresultaten nagestreefd. De link tussen competenties en programma wordt echter niet gelegd in het ZER.

Uit de kritische reflectie (p. 10) blijkt een afwachtende houding van de school ten overstaan van de implementatie van nieuwe leerresultaten, curriculumaanpassingen, ...

Werken met Zorgportaal voor studenten in de aanvang van hun opleiding is zeker een positief gegeven. Doordat die studenten na het behalen van de eerste module nog van school kunnen veranderen (op advies van de VDAB) is het rendement van dit initiatief moeilijk te bepalen. Tocht dient Ic Dien – in overleg met de partners uit de regio en met de VDAB – te reflecteren over de effecten: komen er studenten voorzien van de eerste module via Zorgportaal naar de school en zijn die in de rendementen berekend? In de voorbije 5 jaar hebben 113 studenten die weg gekozen; 11 daarvan hebben in Ic Dien de studie afgemaakt...

Het niet-actualiseren van het leerplan, het ontbreken van een recenter opleidingsprofiel en de veranderlijke berichten over de toekomst van de HBO5-opleiding heeft voor een afwachtende houding gezorgd. Het opleidingsprogramma werd bijgevolg de laatste jaren slechts licht gewijzigd. Het bekijken en aanpassen van het curriculum staat voor volgend schooljaar op de agenda. De school wil daarbij meer aandacht besteden aan communicatieve vaardigheden.

De school vindt zelf dat de samenhang van de modules en de groeilijnen binnen het theoretisch luik over de modules heen voor de studenten nog niet duidelijk genoeg is. Een werkgroep is bezig met het ontwerpen van leerlijnen.

Een sterk punt is de internationalisering: de studentenstages, evaluaties en bijscholing voor stagementoren via buitenlandse stage. Ruim 65 stagementoren uit de regio konden op die manier al deelnemen aan een internationaal project. Directie, coördinatoren en meer dan de helft van de docenten waren ooit deelnemer aan één of meerdere buitenlandse projecten of stages. Elk jaar gaan ongeveer een twintigtal studenten naar het buitenland op stage. De opleiding erkent wel dat het effect op de individuele student en docent en op het onderwijsprogramma niet altijd duidelijk is. Maar het is goed dat Ic Dien nadenkt over de disseminatie van de effecten op alle studenten. Het wegvallen van Europese subsidiëring is een uitdaging.

Het onderwijsproces

Dit hoofdstuk is erg theoretisch. Er wordt een ideale 'papierene' situatie beschreven, maar er is weinig informatie over de dagelijkse praktijk en over de ervaringen met de beschreven situatie en veranderingen. Heeft bv. het portfolio enig succes? Wat is de kwaliteit ervan? Hoe ervaren docenten en studenten het werken daarmee? Er worden enkele kritische reflecties (p. 16) geformuleerd, maar volgen daar acties uit? Het is duidelijk dat het portfolio voor veel studenten een moeilijk gegeven blijft. Ook in het werkveld blijkt het niet altijd

bekend. Toch wil de school het portfolio verder gebruiken omdat het een goed instrument kan zijn als stap naar permanente evaluatie.

In het ZER is een overzicht van didactische werkvormen opgenomen. Het is evenwel niet duidelijk welke daarvan effectief in de lessen worden gehanteerd. De school is er zich van bewust dat er nog te veel gebruik gemaakt wordt van doceren en hoorcolleges.

De kritische reflectie over de werkvormen (p. 18) illustreert het nogal trage en moeizame proces van verandering. Hetzelfde geldt voor werkpleklers: er is in Vlaanderen in de voorbije jaren al heel wat ervaring daarmee opgedaan maar in deze school lijkt dit nog niet in de fase van planning en schijnt men de verantwoordelijkheid naar het werkveld te schuiven.

Het is positief dat de studenten gebruik kunnen maken van de mediatheek en databanken van Vives.

In verband met de instroom wordt gesteld dat er een daling van het studentenaantal wordt vastgesteld (+/- 15 % in 2 jaar) en dat die komt door een daling van het aantal inschrijvers uit het BSO. Wat zijn de redenen daarvoor? Hebben de hervormingen de slaagkansen aangetast? Werkt de roep dat de school 'moeilijk' is negatief? Hoe zit het met de instroom in gelijkaardige opleidingen in de regio? De toelatingsvoorwaarden voor de opleiding zijn wettelijk bepaald en ook heel soepel. Er is geen financiële drempel. Een heel gevarieerde groep van studenten is het gevolg. De laatste jaren blijkt er een evolutie wat betreft de vooropleiding van de studenten (een dalende instroom van leerlingen uit het derde jaar van de derde graad BSO). Daarentoe heeft de school contacten gelegd met scholen voor secundair onderwijs uit de regio. Ongeveer 1/3 van de instromers zijn VDAB-studenten. Het grote aandeel van deze niet-generatiestudenten leidt tot gedifferentieerd werken. Ondanks dat de opleiding van nul begint, houdt de school wel rekening met de voorkennis en gekende vaardigheden van de studenten die uit de richting *Thuis- en bejaardenzorg* komen.

Het is positief dat een EVC/EVK-weg samen met Vives werd uitgestippeld (het aantal aanvragen is evenwel nog beperkt), maar voor het overige is ook het stuk over begeleiding en toetsing vrij theoretisch. Veel mogelijkheden van het samenwerkingsverband lijken nog onbenut. Het evalueren en toetsen is nog erg traditioneel (vb. 1. de problematiek van de tolerantie – p. 31; staat haaks op de competentiegerichte aanpak; vb. 2. de geringe impact van het werk van studentenbegeleiders in allerhande besprekingen over de student). De school wil vanaf volgend schooljaar de permanente evaluatie meer uitwerken. Er is recent een nieuw rapport ingevoerd dat zowel door de student als door de delibererende klassenraad als een verbetering wordt ervaren. De ontwikkeling van een heus toetsbeleid en de instelling van een toetscommissie is een dringende aanbeveling.

Het is ook dringend aan te bevelen een transparant studentvolgsysteem te ontwikkelen. Op die manier kunnen de effecten van veranderingen beter en sneller worden gemeten. Bovendien zou het dan minder moeite kosten om de doorstroom van studenten bij te houden.

Volgens het ZER heeft de school een sterke reputatie wat betreft zij-aan-zijbegeleiding. In de toekomst wil de school het werkpleklers een belangrijke plaats geven in het curriculum. De huidige manier van organiseren komt evenwel in het gedrang als 'we de stage-uren nog verder moeten opdrijven'. De school vraagt zich ook af of het werkveld klaar is om werkpleklers te kunnen aanbieden, of mentoren opgeleid zullen zijn en of er voldoende financiële middelen zullen zijn. De school kiest voor kleine klasgroepen en intense stagebegeleiding. Er zijn twee halftijdse studentenbegeleiders in dienst en ook een

psycholoog is voor 4 uur vrijgesteld. Het ZER stelt dat doorheen de jaren een duidelijke visie op studentenbegeleiding is ontwikkeld. Toch vermeldt het ZER ook een aantal beperkingen.

De uitkomst van het onderwijs

Sedert juni 2012 worden afstuderende studenten op het einde van hun opleiding bevroegd over hun vooruitzichten op tewerkstelling. Na 6 maanden krijgen ze een nieuwe bevraging over de tewerkstelling en de tevredenheid over de opleiding. Nog voor het afstuderen heeft 95% van de studenten een arbeidscontract getekend. De school heeft geen gegevens over het doorstromen van studenten naar de brugopleiding.

Recent werd voor de eerste keer een provinciebrede bevraging gedaan bij het werkveld en werden er focusgesprekken georganiseerd. Daaruit blijkt dat er een algemene tevredenheid is over de opleiding en de kwaliteit van de afgestudeerden. Dit is ongetwijfeld een positief gegeven. Maar op p. 34 wordt ook gesteld dat het moeilijk is daar objectieve informatie over te verwerven ... Er had ook een (zelf)kritische vraag mogen worden gesteld bij het feit dat nagenoeg alle afgestudeerden meteen aan de slag kunnen en de vaststelling dat de instroom recent is gedaald.

De geringe tewerkstelling in de geestelijke gezondheidszorg dient nader te worden bekeken.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

99% van de docenten heeft minimaal een bacheloropleiding aangevuld met een specifieke lerarenopleiding. 93% van de docenten zijn verpleegkundigen. De kwalificaties van het personeel zijn zeker voldoende. Er wordt verwacht dat zowel docenten als ondersteunend personeel twee bijscholingen per schooljaar volgen. Een bijlage bij het ZER bevat een uitgebreide lijst van gevolgde bijscholingen. De school stelt zelf vast dat die vooral betrekking hebben op het eigen vakgebied en minder op pedagogisch-didactische thema's. Nieuwe stafleden worden in de aanvangsfase begeleid. Het ZER geeft weinig kwantitatieve gegevens over personeelsinzet.

Volgens het ZER is er geen formele visie of beleid ten aanzien van materiële voorzieningen. Als kritische reflectie wordt de vraag geformuleerd of de directie ondanks de onzekerheid toch een duidelijke visie op de materiële voorzieningen uitschrijft, omdat er nood is aan een planning op langere termijn voor het vernieuwen van materiaal. Het samenwerkingsverband met de hogeschool biedt voorzieningen voor de opleiding, zo stelt het ZER. De voorzieningen lijken wel te voldoen aan de basisbehoeften.

Volgens het voorwoord bij het ZER is er in de school een 'traditie van zelf-evaluatie'. Toch stelt het ZER ook dat het de school aan een goed bruikbaar kwaliteitszorgsysteem ontbreekt. Voor het samenstellen van het ZER zouden bijna alle personeelsleden rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn. Dat blijkt evenwel niet zo duidelijk uit de teksten. Wel duidelijk is dat veel werkgroepen aan kwaliteitsverbeteringen bijdragen.

Initiatieven inzake interne kwaliteitszorg zijn van recente datum. Er is wel wat verschil in de stelling dat de PDCA-cyclus wordt gehanteerd en de opsomming van de concrete acties. Dit blijkt niet alleen uit de beschrijvingen op de pagina's 40 en 41, maar de school beseft dit zelf ook wel (p. 2).

De recente start met 'interne kwaliteitszorg' is er de oorzaak van dat dit onderwerp (te) mager is uitgewerkt.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien reflecteert over de wenselijkheid de studenten de kans te bieden om tijdens modules 1 en 2 bijkomende opleidingsonderdelen te volgen met het oog op het behalen van een diploma secundair onderwijs.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien een duidelijker link legt tussen de beoogde competenties en het concrete programma.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien inspanningen levert om een duidelijker kijk te krijgen op de reële effecten van Zorgportaal.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien de problematiek van het portfolio verduidelijkt ten overstaan van de studenten en het werkveld.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien zich in Vlaanderen goed informeert over de mogelijkheden van werkplekleren en daarvan een beleidspunt maakt.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien inspanningen levert om de problematiek van de instroom beter in kaart te brengen.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien een toetsbeleid ontwikkelt en een toetscommissie de noodzakelijke armslag geeft.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien een transparant studentvolgsysteem ontwikkelt.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien op systematische wijze geformaliseerde studietijdmetingen uitvoert vóór en parallel met het doorvoeren van veranderingen in de opleiding.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient een sterke aanbeveling dat Ic Dien een duidelijkere kijk verwerft op de problematiek van de tewerkstelling, de doorstroom en de dalende instroom van het aantal studenten.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien een investeringsbeleid met betrekking tot infrastructuur en voorzieningen ontwikkelt.

Het verdient aanbeveling dat Ic Dien het punt van interne kwaliteitszorg hoger op de agenda plaatst en concreter maakt in de opleiding.

Slot

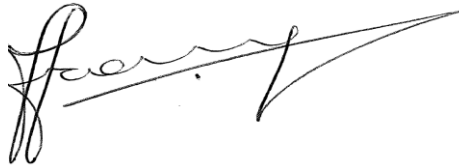
Het besluit van het ZER is een belijdenis van wat de school in algemene termen wil, maar geeft niet aan op welke punten nu meteen de hand aan de ploeg zal worden geslagen.

Concluderend kan worden gesteld dat Ic Dien een 'traditionele' opleiding aanbiedt, met tot nu slechts een beperkt aantal vernieuwingen. Ic Dien geeft op diverse punten de indruk een afwachtende houding aan te nemen. Ic Dien laat nog veel mogelijkheden liggen die het samenwerkingsverband kan bieden.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft per e-mail gereageerd op verscheidene elementen van het ontwerprapport. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport aangezien de Commissie haar bevindingen en nuances uit het ontwerprapport wenste te behouden.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs



Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs